

Перший, розроблений Сократом, Платоном та Аристотелем, удосконалений сучасними індуктивними та дедуктивними інструментами, може стати у нагоді для опрацювання фактичного правового матеріалу шляхом індуктивного висунення гіпотез, перевіркою їх шляхом дедуктивного доведення, та подальшим витлумаченням досліджуваних фактів за допомогою індуктивно виявлених та дедуктивно-обґрунтованих закономірностей, які, водночас, можуть бути використані для прогнозування нових фактів правової реальності.

Другий, розроблений Г. Гегелем, К. Марксом та Ф. Енгельсом, після усунення положень, які не витримали критики історії, та тих, що диктувалися ідеологією класової боротьби, войовничим матеріалізмом та претензією на всезагальність, може стати у нагоді досліднику як певний креативний діалектичний підхід до окремих процесів правової реальності, що дійсно спричиняються суперечливими протилежностями, які необхідно виявити і зняти віднаходженням об'єднуючих соціально-правових явищ, що здатні примирити протилежності на вищому рівні духовно-матеріального правового універсуму.

«СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ» НА ШЛЯХУ ДО РОЗБУДОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Носенко О.В.,

викладач кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ

Формування системи цінностей, ідеологічних концепцій, які закріплюються в тій чи іншій країні в якості обґрунтування цілей суспільного розвитку і засобів їх досягнення в умовах суспільних трансформацій, є актуальною, науковою проблемою. Очевидним також є той факт, що системи цінностей безпосередньо чи опосередковано пов'язані з якістю життя суспільства, тобто з благополуччям людини.

Якщо говорити про суб'єктивне благополуччя особи, воно, природно, включає її соціально-нормативні ціннісні установки, реалізація яких зумовлена всією сукупністю умов соціалізації як в суб'єктивному, так і в об'єктивному аспектах, рівно як і реалізацію потреб, до речі, що також мають соціальний контекст, нарешті, глобальну оцінку свого існування на основі співвідношення приватних і узагальнених уявлень про своє життя та самореалізацію в ньому з "еталонними уявленнями", засвоєними в процесі соціалізації. Саме вони складають основу людського ставлення до навколишнього світу, основу світогляду і життєвої концепції, оскільки "в ході освоєння і перетворення навколишньої дійсності людина вступає в ціннісно-нормативне відношення до неї, характер якого, зміст цінностей для різних людей різні" [4, с. 132].

Соціальний капітал, на нашу думку, може виступати ключовим елементом при розгляді якості життя соціуму, зокрема, і в українській державі, так як суспільства з високим показником "соціального капіталу" менше страждають від злочинності, характеризуються розвитком освіти, економіки, загального здоров'я нації.

Дискусії з приводу соціального капіталу, його сутності та ролі у визначенні соціальних можливостей свідчать про потрібність цієї категорії, принаймні тому, що вона фокусує увагу на позитивних наслідках соціальних комунікацій, а також показує як можуть неекономічні ресурси бути важливим джерелом соціального впливу. Незважаючи на розбіжності у наукових підходах стосовно цього явища, можна виділити основні характеристики категорії "соціальний капітал" як наукової проблеми і практичного явища суспільного життя.

По-перше, незаперечним є існування феномена “соціального капіталу”. Сьогодні налічується досить багато фундаментальних праць з цієї проблематики (П. Бурдьє, Х. Патнем).

По-друге, недвозначною є також теза про вирішальне значення соціального капіталу у становленні громадянського суспільства, зміцнення демократичних принципів, успішного економічного розвитку (Р. Патнем, Ф. Фукуяма та ін.).

По-третє, абсолютна більшість дослідників вважає, що саме громадські організації, добровільні асоціації (третій сектор) становлять основу соціального капіталу. Тому розглядати вплив і роль громадських організацій у демократичних суспільствах необхідно враховуючи їхнє розуміння як ключового елементу соціального капіталу.

Концепція “соціального капіталу” відрізняється від концепцій людського і фізичного капіталу за рядом аспектів, оскільки вона відображає більшою мірою відносини, ніж власність окремого індивідуума, і є переважно суспільним благом, яке розділяється групою і створюється за допомогою суспільних інвестицій часу і зусиль, але не в такій безпосередній формі, як людський та фізичний капітал. Як правило він виражається у щільності соціальних мереж та суспільній активності громадян.

Соціальний капітал включає безліч параметрів, починаючи від фізичного здоров'я людини і закінчуючи якістю соціальних зв'язків та якістю життя. Це можна назвати і суспільним капіталом. Все, що перетворює окремих індивідів на суспільство, в соціум – це і є соціальний капітал. Своєрідним є зв'язок соціального капіталу з якістю життя. Проведені дослідження показують, що в країнах, де цей показник високий, там висока і готовність громадян захищати свою країну із зброєю в руках. Від якості життя дуже легко перейти до якості соціальних зв'язків. Зокрема, якщо в суспільстві великий майновий розкол і розрив якості життя набуває характеру поляризації, то соціуму немає. Немає якісних соціальних зв'язків, немає і соціального капіталу.

Вагомий внесок у дослідження категорії “соціальний капітал” зробив Р. Патнем. Він стверджував, що “громадянське суспільство характеризується активною й орієнтованою на суспільні цілі позицією громадян, егалітарними політичними відносинами і заснованими на довірі і співпраці суспільними відносинами”. Усе це в сукупності Р. Патнем називає “соціальним капіталом” – це “ступінь залученості особи до соціальної мережі, рівень довіри, цінності та норми взаємності, властиві членам цієї мережі” [7].

Концепція соціального капіталу Р. Патнема складається з трьох компонентів: моральних принципів і норм, соціальних цінностей (особливо, довіри) і соціальної інфраструктури (насамперед добровільних асоціацій). Центральною тезою концепції є умова, що, якщо регіон має добре функціонуючу економічну систему і високий рівень політичної інтеграції, то це є результатом успішного акумулювання цим регіоном соціального капіталу.

Громадяни, здобуваючи соціальний капітал завдяки участі в організаціях громадянського суспільства, надалі можуть використовувати його для зміцнення демократичних принципів у управлінні державою. Довготривалі дослідження, проведені Р. Патнемом в Італії, підтвердили, що мережа місцевих добровільних організацій створює соціальний капітал – громадянські цінності, навички та знання, потрібні для консолідації демократії. “Люди, зацікавлені в демократії, її консолідації й ефективності, повинні передусім сприяти формуванню громадянського суспільства. Ми підтримуємо тих, хто виступає за трансформацію місцевих структур і реформи на місцевому рівні з метою створення соціального капіталу, а не лише за загальнодержавні ініціативи, оскільки саме так можна домогтися ефективного функціонування демократії”, – писав він [7].

В діалектиці історичного поступу суспільна довіра, в тому числі й довіра до влади як прояв девості соціального капіталу, є одночасно і причиною, і наслідком, і запорукою успіху нормального функціонування як економіки, так і соціальних аспектів життя. Альтернативою встановлення в країні законності й порядку, обстановки суспільної довіри може бути лише анархічна і безплідна «війна всіх проти всіх», яка виснажує життєвий потенціал, поглиблює розкол між регіонами, провокує стихію формальних претензій одних груп політиків до інших, що доводить до «сузяницького абсурду» й правового хаосу. А це веде врешті-решт до суспільного паралічу.

Отже, соціальний капітал розглядається в даному дослідженні як одна з основ побудови громадянського суспільства. Дискусії з приводу соціального капіталу, його сутності та ролі у визначенні соціальних можливостей свідчать про потрібність цієї категорії, принаймні тому, що вона фокусує увагу на позитивних наслідках соціальних комунікацій, а також показує як можуть нееконотичні ресурси бути важливим джерелом соціального впливу.

Список використаних джерел:

1. Бурдьє Пьер. Социальное пространство: поля и практики: Пер. с фр. / Н.А. Шматко (сост., общ.ред. пер. послесл.). — М.: Институт экспериментальной социологии, 2005. — 576с. — (Серия "Gallicium"). — Библиогр.: с. 575-576.
2. Горожанкина Марина Евгеньевна. Социальный капитал: политэкономический аспект / Донецкий гос. ун-т экономики и торговли им. М.Туган-Барановского. — Донецк: ДонГУЭТ им. М.Туган-Барановского, 2006. — 289с. — Библиогр.: с. 276-289.
3. Донцов А.И. О ценностных факторах формирования личности / А. И. Донцов // Социально-психологические проблемы формирования личности и учебно-воспитательный процесс. — М., 1975. — С. 130-140.
4. Коулман Д. Капитал социальный и человеческий / Джеймс Коулман // Общественные науки и современность. — 2001. — № 3. — С. 121 — 139.
5. Патнам Р. Творення демократії: Традиції громадської активності в сучасній Італії / Р. Патнам, Р. Леонарді: [пер. з англ. В. Ющенко]. — К: Основи, 2001. — 302 с.
6. Фукуяма Ф. Соціальний капітал / Френсіс Фукуяма // Незалежний культурологічний часопис. — 2008. — № 53. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.jl.lviv.ua/n53texts/fukuyama.htm>.
7. Glaester E. L. The Formation of Social Capital in J.F.Helliwell (ed) // The Contribution of Human and Social Capital to Sustained Economic Growth and Well-being: International Symposium Report, Human Resources Development Canada and OECD. — 2001.
8. Hirschman A. Against Parsimony: Three Easy Ways of Complicating Economic Analysis / A.Hirschman // American Economic Review, — 1984— No. 74. — P. 88 — 96.

РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ДЖЕРЕЛО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА (У КОНТЕКСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ 2012 РОКУ)

Маслій О.В.,

прокурор відділу прокуратури Харківської області, юрист 2-го класу

Традиційно під джерелом права розуміють спосіб зовнішнього вияву правових норм, який засвідчує їх загальнообов'язковість [1]. В юридичній науці існувала стала позиція, відповідно до якої під джерелами кримінально-процесуального права України розуміються форми закріплення кримінально-процесуальних норм, що регулюють кримінально-процесуальні відносини та встановлені органами державної влади під час реалізації ними функцій у законодавчій, виконавчій і судовій сферах, а також містяться в чинних міжнародних договорах та практиці Європейського Суду з прав людини [2]. Щодо останнього виду джерел дискусія у юридичному середовищі тривала не дивлячись на те, що Законом України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини» на суди загальної